

НАКНАДА ШТЕТЕ НА ИМЕ ПРЕТРПЉЕНОГ СТРАХА КОД ДЕЦЕ

Малолетна деца која нису свесна узрока понашања одраслих и своје околине а која су због тога доживела страх у виду узрујаности и узбуђења одраслих (које се на њих „пресликало“) немају право на накнаду штете на име претрпљеног страха, односно тако настао страх не значи страх у смислу одредбе члана 200 ЗОО-а и за такву врсту емоционалног одговора и стања се накнада не досуђује.

Образложење: Према првостепеном утврђењу догодила се саобраћајна незгода, где је један од учесника било и путничко возило марке Фиат Пунто којим је управљала мајка тужилаца и у коме су се као путници налазили млл тужиоци и то млл Л. који је у том моменту био стар годину и три месеца и млл Д. који је тада имао четири и по године. Након судара мајка је изашла из аута и извадила децу из возила који су том приликом плакали и били узнемирени као и она, која у датом моменту није могла да позове полицију, већ је то учинило лице које је видело наведени штетни догађај. По млл тужиоце дошла је њихова баба. Према налазу вештака, с обзиром да се ради о млл деци од 4,5 година и 15 месеци у време одигравања спорног догађаја не може се закључити да су по дефиницији трпели примарни страх, јер дете у том узрасту не може да дефинише изненадну опасност и извуче закључке у вези са последицама изненадне опасности и евентуалног повређивања. Но са друге стране млл тужиоци су трпели примарни страх и то од тренутка када су осетили и чули ударац у друго возило и када се због наглог заустављања и неминовне инерције тела морали цимати. Неочекивани и стресоген догађај, плач/вриштање другог брата за сваког тужиоца понаособ, забринутост мајке, нове непријатне околности са којима се први пут суочавају, утицали су на интензитет и трајање примарног страха. Страх је субјективан осећај онога ко трпи и зависи од више фактора: од доби живота, односа страха и бола, утицаја вегетативног нервног система и његовог каузалног односа према настајању страха, схватања угрожавајуће ситуације, ситуације да се нека блиска особа са њим у трнутку догађаја. Страх се не доживљава само кроз рационалну сферу, већ и кроз нагонско-инстинктивну, код деце у млађем узрасту. Из тог разлога се дешава да се деца више уплаше него одрасли, ако ситуацију нису обрадила на рационалан начин. Такође није ретка појава да се због брзине збивања самог догађаја неке особе постају свесне ситуације у којој су биле, тек када догађај прође и тек кад осете интензиван страх, али то не значи да у моменту догађаја нису трпеле страх, само се исти није препозна. Изузетно стресогена ситуација, плач брата, забринутост мајке, потом долазак бабе која га одводи и доноси сепарацију од мајке након ове за њега веома стресне ситуације нове непријатне околности и околина су допринели интензитету и трајању насталог страха. Полазећи од изнетог првостепени суд је усвојио тужбени захтев и досудио млл тужиоцима износе на име накнаде штете на име претрпљеног страха. По становишту другостепеног суда, млл тужиоцима не припада поменута накнада. Наиме, одредбом члана 200 ЗОО-а је рпедвиђено да оштећеном лицу из неког догађаја, у овом случају саобраћајне незгоде, а које је претрпело страх одређеног интензитета и трајања, накнада на име тог вида нематеријалне штете се досуђује у новчаном износу, а којим средствима би си он пак могао приуштити неко материјално добро које ће му причинити одређено задовољство и тиме уравнотежити некадашњу душевну патњу, што значи да та накнада представља моралну сатисфакцију за претрпљену патњу и поремећај психифизичког функционисања узрокован штетним догађајем, док се страхом који оправдава овакву накнаду сматра страх који представља осећај који је неко лице доживело и претрпело у

време повређивања (примарни страх) који се манифестује као страх за живот и/или телесни интегритет и накнадни осећај по доживљеном повређивању који се везује за оздрављење (секундарни страх). Досуђење овог вида нематеријалне штете се искључиво цени по томе колика накнада треба да буде да би се оштећеном приуштило материјално добро као пандам некадашњем страху. У конкретном случају је и самим вештачењем утврђено да се у психичком статусу млл тужилаца, који су у време критичног догађаја имали 15 месеци и 4,5 година, не запажају било каква психопатолошка испољавања, да догађај није оставио трајне последице, да су у моменту незгоде трпели страх високог интензитета имајући у виду изненадност ситуације, плач другог брата, забринутост мајке, али с обзиром да у том узрасту дете не може сазнајно да обради ситуацију и схвати реалну или потеццијалну опасност и да страх код њега не може бити јасно подељен на примарни и секундарни, већ је основни генератор страха понашање одраслих - њихових родитеља, у конкретном случају мајке, као и плач брата, чије узбуђење је генерисао и емоционални одговор код млл тужилаца, а који страх не може имати трајне последице. Дакле, млл тужиоци нису трпели страх у смислу одредбе члана 200 ЗОО-а (као осећај за угроженост живота и/или телесног интегритета), а који би оправдао досуђење накнаде за овај вид нематеријалне штете, пошто је осећање страха који се код њих појавило емоционални одговор на узбуђење мајке и плач брата, јер они не могу да схвате и дефинишу изненадну реалну и потенцијалу опасност нити су били свесни тог приликом незгоде, док је основни генератор страха код њих уствари понашање мајке и другог брата, а због чега и досуђење накнаде у таквој ситуацији не оправдава услове из напред поменуте одредбе, пошто новчана накнада која би им се исплатила не би представљала моралну сатисфакцију нити би им причинила одређено задовољство ради уравнотежења некадашње душевне патње. Малолетна деца која нису свесна узрока понашања одраслих и своје околине а која су због тога доживела страх у виду узрујаности и узбуђења одраслих (које се на њих „пресликало“), немају право на ову врсту накнаде, јер њихова узрујаност, односно тако настао страх не значи страх у смислу одредбе члана 200 ЗОО-а за коју закон прописује накнаду, те се за такву врсту емоционалног одговора и стања млл тужилаца накнада ни не досуђује.

(Пресуда Вишег суда у Сомбору број Гж. 325/19 од 09. јула 2019. године и решење Врховног касационог суда број Рев. 951/21 од 11. марта 2021. године)